

«نشریه علمی-پژوهشی آموزش و ارزشیابی»

سال نهم - شماره ۳۳ - بهار ۱۳۹۵

ص. ص. ۱۳۵-۱۲۳

ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت دروس زبان انگلیسی و عربی با استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای

یحیی صفری^۱

کیوان عزیزی^۲

اسلام محمدی گلینی^۳

نسرین یوسف پور^{۴*}

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۶/۰۶

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۱۰

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تعیین میزان ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت دروس زبان انگلیسی و عربی با استفاده از روش آموزش چند رسانه‌ای بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر سال سوم دوره متوسطه اول شهرستان سرپل ذهاب بودند. به شیوه نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۲۰ نفر انتخاب و در دو گروه کنترل و آزمایش به شیوه تصادفی ساده جایگزین شدند. ابزار گردآوری داده‌ها آزمون انگیزش پیشرفت ولرند (۱۹۹۱) بود. داده‌ها با استفاده از آزمون t مستقل و تحلیل واریانس چند متغیره مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد بین گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون تفاوت معنی‌دار یافت شد ($P=0/001$) همچنین بین گروه‌ها از لحاظ انگیزش درونی در خرده مقیاس‌های انجام کار ($p=0/008$) و فهمیدن ($p=0/006$)، تنظیم همانندی سازی ($p=0/010$) و بی انگیزگی ($p=0/001$) از خرده مقیاس انگیزش پیشرفت، تفاوت معنی‌دار یافت شد ولی این تفاوت‌ها در خرده مقیاس انگیزش درونی برای تجربه تحریک و انگیزش بیرونی برای تنظیم درونی شده و بیرونی شده معنی‌دار نشد. با توجه به ارتباط مثبت معنی‌دار بین متغیرهای مورد بررسی روش آموزش چند رسانه‌ای به منظور ارتقای انگیزش پیشرفت پیشنهاد می‌شود.

واژگان کلیدی: آموزش چند رسانه‌ای، انگیزش پیشرفت، انگیزه درونی، انگیزه بیرونی

۱ - دانشیار گروه رادیولوژی و پزشکی هسته‌ای، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۲ - گروه زبان انگلیسی (دانشجوی دکتری زبان انگلیسی)، اداره آموزش و پرورش سرپل ذهاب، کرمانشاه، ایران.

۳ - گروه ادبیات عرب (دانشجوی کارشناسی ارشد)، اداره آموزش و پرورش سرپل ذهاب، کرمانشاه، ایران.

۴ - کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی، مدرس دانشگاه پیام نور، کرمانشاه، ایران - * (نویسنده مسئول).

مقدمه

ورود چند رسانه‌ای‌ها^۱ و ارائه دروس به صورت الکترونیکی در آموزش و پرورش، انقلابی در زمینه تدریس و روش‌های نوین مشارکت دانش‌آموزان ایجاد کرده است (زمانی و همکاران، ۱۳۹۰). واژه چندرسانه‌ای از سال ۱۹۵۰ میلادی به بعد مطرح و تلاش شد با ترکیب چندین رسانه کیفیت آموزش بالا رود و این امکانات، اجازه پیشروی و تعامل، آفرینندگی و ارتباط بهتر کاربر و نرم‌افزار را به آسانی می‌دهد (هینچ، ۱۹۹۳). به عبارتی دیگر، پیوستن چندرسانه‌ای‌ها به فرایند آموزشی معلم بدان معناست که بین محتوای آموزشی و تکنولوژی چندرسانه‌ای وحدت وجود داشته باشد. بنابراین چندرسانه‌ای‌ها زمینه مناسبی را برای تکمیل تلاش‌های معلم در جلب توجه و ایجاد محیط هیجان انگیز برای یادگیری و حفظ اطلاعات حفظ شده و ارتقاء درک مطلب یادگیرنده فراهم می‌نماید (لیندرستوم^۳، ۱۹۹۴).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که آموزش مبتنی بر چندرسانه‌ای‌ها می‌تواند به درک مطلب و یادداری دانش‌آموزان کمک کند (کپل^۴، ۲۰۰۹، ویپ و آنتا^۵، ۲۰۰۸). از جمله مزایای آموزش‌های مبتنی بر رسانه در مقایسه با آموزش‌های سنتی (معلم محور) ارائه بازخورد فوری، پرهیز از قضاوت‌های ذهنی و سوگرایانه تسهیل فرایند انفرادی کردن آموزش، افزایش دامنه توجه و انگیزش یادگیرندگان می‌باشد (زارعی زوارکی و همکاران، ۱۳۸۸). هدف طراحان چندرسانه‌ای کاهش فعالیت‌های غیرضروری در فرایند یادگیری و افزایش میزان صرف کوشش‌های ذهنی برای پردازش مواد یادگیری است (پلاس و همکاران^۶، ۲۰۱۴).

نکته جالب در آموزش چندرسانه‌ای این است که فهم مطالب در نهایت هنگامی صورت می‌گیرد که فراگیران بتوانند ارتباط معنی‌داری میان داده‌های چند حسی به وجود آورند و از این طریق نمادهای چند وجهی را به هم ربط دهند (رادوانسکی و ساکس^۷، ۱۹۹۷). یکی از محدودیت‌هایی که استفاده از چندرسانه‌ای‌ها در برنامه‌های آموزشی دارد نیاز به رایانه‌های پیشرفته است و رایانه‌هایی که سرعت پایین دارند نمی‌توانند از بسته‌های چندرسانه‌ای دارای حجم زیادی (به دلیل صدا، تصویر و پویانمایی) حمایت کنند.

از طرف دیگر برای تولید و ساخت چندرسانه‌ای به وسیله آموزگاران و مربیان باید آنها را آموزش داد و همچنین ترس کاربران به خاطر نیاز به دانش فنی برای استفاده از محتوای آموزشی، بروز نتایج منفی به سبب صرف بیش از حد وقت و بی‌دقتی در عرصه آموزش را از جمله موانع استفاده از چندرسانه‌ای‌های

1 -Multimedia
2- Heinich, Micheal, Russel
3- Lindstrom
4- Keppel
5- Wiebe&Annetta
6- Plass et all
7- Radvansky& Sacks

آموزشی دانسته‌اند (رایان و دسی^۱، ۲۰۰۸). با توجه به رویکرد فراگیر-محور چندرسانه‌ای‌ها، آن دسته از طرح‌های چندرسانه‌ای که باشیوه عملکرد ذهن بشری سازگارند مؤثرتر از طرح‌هایی عمل می‌کنند که با شیوه عملکرد ذهن بشری سازگاری ندارند. به همین دلیل تحقیق در مورد تأثیر چندرسانه‌ای‌ها بر مفاهیم مختلف درسی و محیطه آموزشی می‌تواند به تولید چندرسانه‌ای‌های مؤثرتر و بهبود روش‌های آموزشی منجر شود. یکی از متغیرهای قابل بررسی در این پژوهش، انگیزش پیشرفت است که یکی از مهمترین عوامل درون فردی می‌باشد و تحقیقات متعددی را به خود اختصاص داده است. انگیزش عامل شناختی اثرگذار بر عملکرد و رفتارهای فردی می‌باشد که به طور خصوصی بر نوع فعالیت‌هایی که افراد انتخاب می‌کنند و سطح درگیری‌شان در فعالیت، میزان پافشاری در انجام آنها و نتیجه اعمال اثر می‌گذارد (پاسکوا^۲، ۲۰۰۷).

(رایان و دسی، ۲۰۰۸) در نظریه خود-تعیین گری به بررسی ماهیت و نحوه اثر پذیری انگیزش تحصیلی از عوامل بافتی پرداخته‌اند. بر اساس این نظریه برانگیخته شدن به داشتن انگیزه برای انجام کارها اشاره دارد و شخص هنگامی که نیرو یا منبع محرکی برای عمل کردن ندارد فاقد انگیزه است و برانگیخته نشده است در مقابل فردی که برای رسیدن به هدفی به جلو رانده می‌شود یا فعالیت می‌کند برانگیخته شده است. این نظریه بین دو انگیزش درونی انجام فعالیت‌های رفتاری و روانشناختی بدون نیاز به تحریک بیرونی یا وابسته‌ای تقویت کننده و انگیزش بیرونی، اشتغال به کارهایی که خود وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف دیگر هستند تمایز قائل شده است. به بیانی می‌توان گفت که انگیزش بیرونی است که به رفتار نیرو می‌دهد و آن را هدایت می‌کند و دانش‌آموز را متمایل می‌سازد که فعالیت‌های یادگیری را با معنی و با ارزش در نظر بگیرد و سعی کند تا از آنها فواید (بهره‌های) علمی به دست آورد (زیتناکوا^۳، ۲۰۰۷).

تحقیق پیرامون موضوع چندرسانه‌ای سال‌هاست در کشورهای توسعه یافته شروع شده است به طور مثال می‌توان به این تحقیقات اشاره کرد: راثوکاویتا^۴ و همکاران، ۲۰۰۹) در بررسی گسترده‌ای استفاده از چندرسانه‌ای‌ها را نه تنها در تدریس معمولی ارزیابی کرده‌اند بلکه اذعان داشته‌اند که استفاده از فن‌آوری بر پیامدهای آتی آموزش نیز مؤثر است و درگیر شدن دانش‌آموزان با فعالیت‌های یادگیری منجر به بالا رفتن انگیزه آنان و در نهایت پیامدهای مثبت خواهد شد.

(تک اونگ^۵، ۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان تمایزات و تأثیرات آموزش در مدارس هوشمند مالزی به بررسی تفاوت‌ها و تأثیرات آموزش در مدارس هوشمند مالزی نسبت به مدارس عادی در این کشور پرداخت. این تحقیق به صورت مصاحبه با معلمان و مشاهده کلاس درس آنها و گزارش دانش‌آموزان انجام گرفته

1- Ryan & Deci

2- Pascua

3- Zitniakova

4- Rao; Kavita et all

5- Tegong

است. نتایج حاکی از این می‌باشد که بازده دانش‌آموزان در این مدارس بیشتر از مدارس عادی می‌باشد. بازده‌های دانش‌آموزان شامل انگیزش یادگیری، مهارت‌های فراگیری علوم و موفقیت تحصیلی می‌باشد. همچنین (گوین داسامی^۱، ۲۰۱۰) معتقد است که مواد درسی چندرسانه‌ای می‌تواند سبک، تکنیک و آموزش را ارتقاء بخشد و همچنین می‌تواند انگیزه را برای یادگیری و محیط یادگیری فعال افزایش دهد. در تحقیقی دیگر ماندرناک^۲، (۲۰۰۹)، بر روی تأثیر چندرسانه‌ای محقق ساخته در کلاس اینترنتی به مطالعه پرداخته است که شواهد قابل ملاحظه‌ای در یافته‌هایش وجود دارد که منابع چندرسانه‌ای خوب طراحی شده می‌تواند انگیزش یادگیری را افزایش دهد. (کرانکامور^۳، ۲۰۱۱) به بررسی تدریس گرامر از طریق چندرسانه‌ای به دانش‌آموزان دبیرستانی در روستا پرداخته است که نتایج نشان داد چند رسانه‌ای رویکردی ابتکاری برای فرایند تدریس و یادگیری، تمرین بی‌پایان، بدون تکرار است و بازخورد سریعی را برای پیشرفت انگیزش فراگیر ارائه می‌نماید. (چو^۴، ۱۹۹۶)، نیز در تحقیقاتش گزارش کرد که در بعضی موارد استفاده از رایانه و رسانه‌های آموزشی تأثیری بر روی پیشرفت تحصیلی ندارند. همچنین (پارک و هنافین^۵، ۱۹۹۳) در مطالعاتشان گزارش دادند که آموزش مبتنی بر رسانه آموزشی زمانی مؤثرترین شیوه است که فراگیران به تنهایی یا دو نفره و در قالب گروه‌های کوچک یا چند رسانه‌ای تعاملی کار کنند. در ایران نیز تأثیر چندرسانه‌ای‌ها بر انگیزش و مفاهیم درسی مورد توجه قرار گرفته است. (موسی رضانی، ۱۳۹۰) پژوهشی را تحت عنوان تأثیر استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای و سخنرانی بر انگیزش پیشرفت (انگیزه درونی و بیرونی) درس عربی ۳ دانش‌آموزان مراکز آموزش از راه دور تهران انجام داد. نتایج یافته‌ها حاکی از آن بود که بین دو گروه در میزان انگیزش درونی برای تجربه تحریک تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد.

همچنین بین دو گروه در میزان انگیزش بیرونی و انگیزش درونی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد این در حالی بود که بین دو گروه در میزان دو خرده مقیاس دیگر انگیزش بیرونی تنظیم همانندسازی شده و سازه بی‌انگیزگی تفاوت معنی‌دار وجود داشت. (باقری و همکاران، ۱۳۸۲) نیز در بررسی تفاوت‌های جنسیتی در خرده مقیاس‌های AMS به این نتیجه رسیدند که در انگیزش درونی و هر دو خرده مقیاس آن یعنی فهم و تجربه تحریک و نیز تنظیم همانندسازی شده از انگیزش بیرونی برای تحصیل برتری با دختران و در تنظیم بیرونی و بی‌انگیزگی برتری با پسران است و در تنظیم تزریقی نیز تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد. نتایج پژوهش (عمادی و همکاران، ۱۳۹۳) با عنوان طراحی نرم‌افزار آموزش الکترونیکی حروف الفبای انگلیسی و تأثیر آن بر انگیزه درونی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نشان داد که آموزش

1- Govindasamy

2- Mandernach

3- Kirankumar

4- Cho

6- Park & henaphin

حروف الفبای انگلیسی از طریق رسانه آموزشی برانگیزه درونی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار است. (بهرنگی و اسدی، ۱۳۸۷) پژوهشی را با عنوان همراه سازی نرم‌افزار چندرسانه‌ای با الگوی تدریس نگاره کلمه برای آموزش زبان انگلیسی پایه اول راهنمایی اجرا کردند. نتایج پژوهش دال بر افزایش دایره واژگان قدرت درک مفاهیم و مهارت در جمله سازی صحیح کلمات زبان انگلیسی در سطح معنی‌دار ۵ درصد در مقایسه با گروه کنترل است که نوید موفقیت در تعمیم کاربرد نرم‌افزارهای آموزشی مفید و الگوهای تدریس را می‌دهد. (رستگارخالد، ۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که در زیر مقیاس‌های انگیزش برای فهم، انگیزش برای تجربه تحریک، تنظیم همانندسازی شده بین دختران و پسران تفاوت معنی‌دار وجود دارد اما در مقیاس تنظیم بیرونی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. در یافته‌های (حیدری و دیگران، ۱۳۸۹) که با عنوان تأثیر تدریس زبان انگلیسی با نرم‌افزار آموزشی و شیوه سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام دادند تأثیر استفاده از نرم‌افزار آموزشی نسبت به شیوه سنتی به مراتب بیشتر بود. بنابراین روش آموزش چندرسانه‌ای به شیوه مؤثرتری از روش‌های آموزش سنتی می‌تواند برانگیزه و یادگیری دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد. به نظر می‌رسد که استفاده از چندرسانه‌ای‌های آموزشی، به تحقق برخی از آرمان‌هایی که به عنوان ملاک‌های کیفیت آموزش از آن نام برده می‌شود کمک می‌کند (زارع و همکاران، ۱۳۹۴ به نقل از عسکری، ۱۳۸۹). به طور خلاصه؛ مجموع موارد ارائه شده در بحث این مطالعه نشان می‌دهد که استفاده از نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای به شیوه‌های مختلف می‌تواند باعث غنی تر شدن محیط یادگیری و ایجاد انگیزه بالا در یادگیرندگان و شکستن سدهای آموزش سنتی و ارائه نتایج خوب شود. با توجه به این که دروس زبان انگلیسی و عربی در بیشتر نظام‌های آموزشی به عنوان دروس اصلی آموزش داده می‌شوند، اما واقعیت این است که با وجود آموزش مداوم و مستمر این دو درس در دوره متوسطه اول و دوره متوسطه دوم، کمتر کسی را می‌توان یافت که با تکیه بر آموخته‌های کتاب‌های انگلیسی و عربی دوران مدرسه بتواند این زبان‌ها را صحبت کند یا حتی به درستی بشنود و متوجه شود.

با این حال آنچه از آموزش این دو زبان در مدارس حاصل می‌شود، عمدتاً روش‌های پرسش به سؤالات امتحانی و تست زنی است و هر کس که بخواهد واقعاً این زبان‌ها را یاد بگیرد باید وقت و هزینه‌ای خارج از نظام آموزشی رسمی را به این مهم اختصاص دهد. این پژوهش می‌کوشد ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت زبان انگلیسی و عربی با استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای را مورد بررسی قرار دهد به این امید که یافته‌های این تحقیق بتواند در برنامه‌ریزی‌های آینده بهبود کیفیت آموزشی، افزایش آگاهی معلمان از مؤثر بودن استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای مؤثر واقع شود. بنابراین توجه به این نکات، ذهن محققین را به سوی انجام این تحقیق سوق داده است. در راستای این مطالعه، دو فرضیه تحقیق مطرح شد.

- ۱- آموزش چندرسانه‌ای بر افزایش سطح انگیزش درونی دانش‌آموزان در دروس زبان انگلیسی و عربی تأثیر دارد.
- ۲- آموزش چندرسانه‌ای بر افزایش سطح انگیزش بیرونی دانش‌آموزان در دروس زبان انگلیسی و عربی تأثیر دارد.

روش شناسی تحقیق

پژوهش به روش شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر سال سوم دوره متوسطه اول شهرستان سرپل ذهاب در سال تحصیلی ۹۴، به تعداد ۲۱۰۰ نفر بودند. به روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۲۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب و به روش تصادفی ساده در دو گروه آزمایش (۱۰ نفر) و گروه کنترل (۱۰ نفر) جایگزین شدند. در این مطالعه، محتوای آموزشی یک کلاس را با روش آموزش چندرسانه‌ای و کلاس دیگر را با روش متداول ارائه شد. قبل از آغاز آموزش محتوای درس زبان انگلیسی و عربی، پیش‌آزمون برای دو گروه اجرا گردید. برای گروه کنترل توسط معلمین زبان انگلیسی و زبان عربی، آموزش کتب مربوطه به روش متداول (سنتی)، طی ۸ جلسه تدریس شد. به گروه آزمایش، لوح آموزشی حاوی محتوای آموزشی و راهنمای حاوی نرم‌افزار و راهنمای نصب بود، داده شد که در منزل بر روی سیستم خانگی نصب کنند تا در اوقات فراغت با مراجعه به سیستم‌ها که مجهز به نرم‌افزار مربوطه هستند، تکالیف خود را انجام دهند. در هر جلسه ابتدا متن درس به کمک نرم‌افزار چندرسانه‌ای در ۳۰ دقیقه اول کلاس تدریس شد. در ادامه با قرار دادن دانش‌آموزان کلاس پشت دستگاه رایانه از آنها خواسته شد تا تکالیف مربوط به درس ارائه شده را انجام دهند. لازم به ذکر است که کلاس مجهز به چند دستگاه رایانه بود که نرم‌افزار روی آن نصب شده و دانش‌آموزان به صورت گروه‌های ۲ نفره از این سیستم‌ها استفاده کردند و تحت بازخورد و حمایت مدرسین به یادگیری پرداختند. در پایان هر جلسه نیز تکالیفی در خصوص مطالب دروس انگلیسی و عربی به دانش‌آموزان ارائه و از آنها خواسته شد تا آن را به انجام برسانند. این توضیح ضروری است که معلمین زبان انگلیسی و عربی برنامه زمانی و طرح درس از پیش تعیین شده را طی ۸ هفته متوالی به مدت ۱ جلسه در هفته و هر جلسه ۲ ساعت که یک ساعت از جلسه مختص به زبان انگلیسی و یک ساعت مختص به زبان عربی را به گروه آزمایش ارائه دادند. نرم‌افزارهای آموزشی که برای این پژوهش در نظر گرفته شده بود سی‌دی‌های آموزشی بود که مطابق با آخرین تغییرات کتاب‌های درسی تهیه شده و از نظر محتوایی (صحت، دقت و روزآمد بودن) و نیز از نظر فنی (کیفیت صدا، تصویر و اصول فنی) مورد تأیید صاحب‌نظران و متخصصان مربوطه است به نمایش گذاشته شد. ویژگی‌های این سی‌دی‌ها شامل: تصاویر متحرک و ثابت رنگی، گفتاری، نوشتاری و موزیک بود. در پایان هر موضوع درسی، سؤالاتی به صورت چندگزینه‌ای مطرح گردیده که فراگیران با پاسخ دادن به سؤالات بازخورد

لازم را دریافت کرده و بین دانش آموز و رسانه، تعامل ایجاد گردید. در پایان جلسات از هر دو گروه پس از آزمون انگیزش پیشرفت اجرا شد. داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آزمون‌های تحلیل واریانس چند متغیره و t مستقل به کمک نرم‌افزار spss16، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

ابزار گردآوری داده‌ها مقیاس انگیزش پیشرفت تحصیلی ولرند (۱۹۹۱) بود. این مقیاس توسط ولرند، بلیز، بریر و پلیتر در کانادا برای اندازه‌گیری انگیزش تحصیلی با ۲۸ گویه طراحی و رواسازی شد و مبتنی بر نظریه خود-تعیین‌گری رایان و دسی (۱۹۸۵) است. این مقیاس میزان موافقت آزمودنی را با گویه‌های مربوط به هفت خرده مقیاس (انگیزش درونی شامل ۳ سطح "انگیزش درونی برای برای فهمیدن، انگیزش درونی برای انجام کار، انگیزش درونی برای تجربه تحریک" و انگیزش بیرونی شامل ۴ سطح "تنظیم همانندسازی شده، تنظیم درون فکنی شده، تنظیم بیرونی و بی‌انگیزگی") با سبک لیکرت هفت درجه‌ای (کاملاً مخالفم، نسبتاً مخالفم، مخالفم، نه مخالفم نه موافقم، موافقم، بسیار موافقم، کاملاً موافقم) می‌سنجد. در این پرسشنامه کمترین نمره (۱) به گزینه کاملاً مخالفم و بیشترین نمره (۷) به گزینه کاملاً موافقم داده می‌شود. بالاترین نمره این پرسشنامه ۱۹۶ امتیاز و کمترین نمره ۲۸ امتیاز بود. ولرند و همکاران، (۲۰۰۰) در مطالعه‌ای قابلیت اعتماد این خرده مقیاس‌ها را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۵، ۰/۸۶، ۰/۶۲، ۰/۸۴، ۰/۸۵ و ۰/۸۵ گزارش داده‌اند (بحرانی، ۱۳۸۸). در ایران باقری، شهرآرای و فرزاد (۱۳۸۲)، پس از ترجمه مقیاس، آن را بر روی ۸۳۸ نفر آزمودنی اجرا کردند، و با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی دریافتند که پنج عامل از ساختار ۷ عاملی مقیاس تکرار می‌شود. در واقع نتایج بررسی آنها، مقیاس را با شرایط و تفاوت‌های فرهنگی جامعه‌ی ایرانی منطبق ساخت. آنها همچنین به منظور سنجش پایایی مقیاس، ضرایب همبستگی درونی و آزمون بازآزمایی را محاسبه کردند که در هر یک از خرده مقیاس‌ها در غالب موارد بالاتر از ۰/۷۷ بود که حاکی از پایایی مقیاس است. در تحقیق حاضر ضریب پایایی نیز با استفاده از شیوه باز آزمایی، به عنوان شاخص ثبات درونی، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و ضرایب آلفا و بازآزمایی مقیاس کلی انگیزش درونی به ترتیب ۰/۸۵٪ و ۰/۸۶٪ و برای مقیاس کلی انگیزش بیرونی ۰/۶۹٪ و ۰/۷۲٪ به دست آمد.

یافته‌ها:

جدول ۱: مقایسه عملکرد انگیزش پیشرفت گروه‌های آزمایش و گواه با استفاده از آزمون t.

آزمون	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها
پیش آزمون	آزمایش	۱۰	۱۰۱/۰۷	۲/۸۴	۰/۶۸۶	۰/۰۰	۲۸	۰/۹۸	۰/۸۵
	کنترل	۱۰	۱۰۱/۷۵	۳/۴۴	٪۷۹۸				
پس آزمون	آزمایش	۱۰	۱۰۳/۸	۲/۹۷	٪۶۷۸	۳/۶۰	۲۸	۰/۰۰۱	۹/۵۴
	کنترل	۱۰	۱۱۳/۹۹۸	۳/۱۰	۰/۷۱۸				

باتوجه به داده‌های جدول شماره ۱، تفاوت میانگین نمرات انگیزش دانش‌آموزان گروه آموزش چندرسانه‌ای‌ها (۹/۵۴)، از میانگین نمرات گروه آموزشی متداول (۰/۸۵) بیشتر بود. بنابراین چنین استنباط می‌شود که بین دانش‌آموزان دو گروه (آموزش چندرسانه‌ای و متداول) از نظر میزان انگیزش تفاوت معنی‌دار وجود داشت. به این صورت که نتایج گروه‌ها در پیش آزمون از نظر میزان انگیزش، تفاوت معنی‌دار آماری وجود نداشت ($p=0/98$). اما نتایج حاصل از مقایسه میانگین‌های دو گروه در پس آزمون (بعد از اجرای آموزش چندرسانه‌ای)، از لحاظ آماری تفاوت وجود داشت ($p=0/001$). بنابراین می‌توان استدلال کرد گروه آزمایشی که تحت تأثیر آموزش چندرسانه‌ای بودند نمرات پس آزمون شان در مقایسه با پیش آزمون تغییر پیدا کرده است.

جدول شماره ۲: بررسی تفاوت گروه‌ها در خرده مقیاس‌های انگیزش درونی (تحلیل واریانس چندمتغیره).

آماره‌ها متغیرها	خرده مقیاس‌ها	توغ سوم مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی‌داری
	انگیزش درونی برای انجام کار	۵۸/۷۹۸	۱	۵۸/۷۹۰	۷/۸۱	۰/۰۰۸
انگیزش درونی	انگیزه درونی برای فهمیدن	۲۷/۹۴	۱	۲۸/۰۳۹	۸/۴۳	۰/۰۰۶
	انگیزه درونی برای تجربه تحریک	۱/۰۴۸	۱	۱/۶	۰/۱۵۷	۰/۶۸۶

نتایج جدول شماره ۲ نشان داد که در خرده مقیاس انگیزش درونی برای انجام کار ($p=0/008$)، و انگیزش درونی برای فهمیدن ($p=0/006$)، بین دو گروه آموزشی به روش چندرسانه‌ای و گروه آموزشی به شیوه متداول، تفاوت معنی‌دار آماری وجود داشت. اما بین این دو گروه از لحاظ انگیزش درونی برای تجربه تحریک تفاوت معنی‌دار وجود نداشت ($p=0/686$).

جدول شماره ۳. بررسی تفاوت گروه‌ها در خرده مقیاس‌های انگیزش بیرونی (تحلیل واریانس چندمتغیره).

آماره‌ها متغیرها	خرده مقیاس‌ها	نوع سوم مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معنی‌داری
	تنظیم درونی شده	٪۱۳۴	۱	۰/۱۲۸	۰/۲۴	۰/۸۷۴
انگیزش بیرونی	تنظیم بیرونی شده	۲۸/۰۳۱	۱	۲۸/۰۳۶	۲/۳۷۸	۰/۱۴۴
	تنظیم همانندی سازی	۶۱/۹۸	۱	۶۱/۳۴	۷/۴۰۳	۰/۰۱۰

همانگونه که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، بین دو گروه آموزشی به روش چندرسانه‌ای و روش متداول از لحاظ خرده مقیاس‌های تنظیم همانندسازی ($p=0/001$) بی‌انگیزگی ($P=0/010$)، تفاوت معنی‌دار آماری وجود داشت. اما این تفاوت برای خرده مقیاس‌های تنظیم درونی شده و بیرونی شده معنی‌دار نبود ($p>0/05$).

بحث و نتیجه گیری:

هدف پژوهش حاضر، ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت دروس زبان انگلیسی و عربی با استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای دانش‌آموزان بود. در این مطالعه محتوای آموزشی یک کلاس را با روش آموزش چند رسانه‌ای و کلاس دیگر را با روش سنتی ارائه کردند تا تأثیر متغیر مستقل روش آموزش چندرسانه‌ای بر ارتقای سطح انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان مورد مطالعه قرار گیرد. با بررسی میانگین نمرات پیش آزمون آشکار شد که میان نمرات دو گروه گواه و آزمایش در ابتدا از لحاظ انگیزش پیشرفت تفاوت معنی‌داری وجود نداشت، اما پس از گذراندن دوره آموزشی چندرسانه‌ای به مدت ۸ جلسه و اجرای پس آزمون و مقایسه نتایج آن با نتایج حاصل از پیش آزمون مشخص گردید که میان نمرات دو گروه گواه و آزمایش در آزمون انگیزش پیشرفت تفاوت معنی‌دار وجود دارد. نتایج به دست آمده در این مطالعه بیانگر این بود که بین دانش‌آموزان دو گروه (آموزش دیده با آموزش چندرسانه‌ای باروش رایج از نظر میزان انگیزش پیشرفت تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بر این اساس نتایج پژوهش حاضر همسو و متناسب با یافته‌های (عمادی و همکاران، ۱۳۹۳، حیدری و دیگران، ۱۳۸۹، بهرنگی، اسدی، ۱۳۸۷، کرانکامو، ۲۰۱۱، گوین داسامی، ۲۰۱۰، راثوکاویتا و همکاران، ۲۰۰۹) می‌باشد. چو، (۱۹۹۶) در تحقیقاتش گزارش کرد که در بعضی موارد، استفاده از رایانه و رسانه‌های آموزشی تأثیری بر روی انگیزش پیشرفت تحصیلی ندارند.

مغایرت نتایج این مطالعه با مطالعه حاضر، می‌تواند به علت تفاوت در سال مورد بررسی باشد. مطالعه حاضر، نسبت به سال انجام، بسیار جدیدتر از مطالعه مورد مقایسه انجام گرفته است که این دو زمان از لحاظ پیشرفت و توسعه فضای الکترونیکی قابل مقایسه نیستند. به نظر می‌رسد برخورداری از امکانات رسانه‌ای باعث افزایش انگیزش در فراگیران و در نهایت ایجاد این تفاوت شده است. همچنین پس از بررسی و مقایسه میانگین انگیزش درونی و بیرونی هر دو گروه آزمایشی، تفاوت میانگین نمرات آزمودنی‌ها در خرده مقیاس‌های انگیزش درونی با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که در خرده مقیاس انگیزش درونی برای انجام کار و انگیزش درونی برای فهمیدن بین دو گروه به روش سنتی و به روش چندرسانه‌ای تفاوت معنی‌دار وجود دارد، اما نتایج نشان داد بین دو گروه در انگیزش درونی برای تجربه تحریک تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر با نتایج پژوهش موسی رضانی، ۱۳۹۰ که تأثیر آموزش چندرسانه‌ای و سخنرانی بر انگیزش پیشرفت درونی و بیرونی درس عربی ۳ دانش‌آموزان مراکز آموزش از راه دور سنجیده بود همخوانی دارد. همچنین پس از بررسی و مقایسه میانگین خرده مقیاس‌های انگیزش بیرونی هر دو گروه آزمایشی، نتایج به دست آمده نشان داد که در خرده مقیاس تنظیم همانندسازی و بی‌انگیزگی بین دو گروه به روش سنتی و به روش چندرسانه‌ای تفاوت معنی‌دار وجود دارد و دو گروه در خرده مقیاس تنظیم بیرونی شده تفاوت معنی‌دار وجود دارد که این نتایج با یافته‌های موسی رضانی که در خرده مقیاس تنظیم بیرونی شده بین گروه سخنرانی و گروه چندرسانه‌ای که تفاوت معنی‌دار وجود ندارد مغایرت دارد اما بین این دو گروه در خرده مقیاس تنظیم درونی شده تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. این نتایج نشان داد که گروه آموزش به روش چندرسانه‌ای به طور معنی‌داری از انگیزش درونی برای پیشرفت کار و فهمیدن و تنظیم بیرونی شده نسبت به گروه کنترل برخوردارند.

نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر با یافته‌های رستگار خالد، (۱۳۸۹) که در پژوهش خود به این نتیجه رسید در زیر مقیاس‌های انگیزش برای فهم، انگیزش برای تجربه تحریک، تنظیم همانندسازی شده بین دختران و پسران تفاوت معنی‌دار وجود دارد. در مقیاس تنظیم بیرونی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد هماهنگی و همخوانی دارد. (باقری و همکاران، ۱۳۸۲) نیز در بررسی تفاوت‌های جنسیتی در خرده مقیاس‌های انگیزش پیشرفت به این نتیجه رسیدند که در انگیزش درونی و هر دو خرده مقیاس آن (فهم و تجربه تحریک) و نیز تنظیم همانندسازی شده از انگیزش بیرونی برای تحصیل برتری با دختران و در تنظیم بیرونی و بی‌انگیزگی برتری با پسران است و در تنظیم تزریقی نیز تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد. این نتایج تا حد زیادی با یافته‌های تحقیق حاضر همخوانی دارد به جز اینکه در این تحقیق در خرده مقیاس تجربه تحریک و تنظیم درونی شده تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد. این پژوهش نشان داد دانش‌آموزان شرکت کننده در این مطالعه از نظر انگیزش پیشرفت در گروه آموزش چندرسانه‌ای در سطح بالایی قرار دارند. بنابر آنچه گفته شد همگی محققان استفاده از نرم‌افزار آموزش چندرسانه‌ای را در ایجاد

انگیزه فراگیران مؤثرتر می‌دانند و فراگیران با بهره‌گیری از این امکانات پیشرفت بیشتری به دست می‌آورند. لذا این ابزارها مهارت‌های زبان انگلیسی و عربی دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد و محیط آموزشی را باکیفیت‌تر و جذاب‌تر می‌کنند و این امر باعث افزایش انگیزه و در نتیجه تلاش بیشتر فراگیر در امر یادگیری می‌گردد. در پژوهش حاضر به دلیل محدودیت زمانی حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های مذکور و عدم همکاری مسئولین، اجرای دوره پیگیری جهت ارزیابی تداوم اثربخشی آموزش میسر نشد و یکی از محدودیت‌های دیگر این مطالعه، تعداد کم نمونه‌های پژوهشی و انتخاب به شیوه در دسترس و همچنین محدود شدن نمونه‌ها به پسران بود. لذا تعمیم نتایج آن را به سایر گروه‌ها، باید با احتیاط انجام شود. همچنین این پژوهش محدود به دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهرستان سرپل ذهاب بود و نمی‌توان نتایج را به کلیه دانش‌آموزان مقاطع دیگر تعمیم داد. با توجه به اهمیت روش تدریس آموزش چندرسانه‌ای و اثربخشی آن بر انگیزش پیشرفت، انتظار می‌رود پژوهش‌های کاربردی و هدفمند برای کارایی و اثربخشی روش‌ها و فناوری‌های جدید در آموزش درس زبان انگلیسی و عربی به کمک منابع چندرسانه‌ای به طور پیوسته صورت گیرد. همچنین برای اجرای طرح آموزش چندرسانه‌ای و رساندن آن به سطح مطلوب‌تر در مدارس، تربیت نیروی انسانی متخصص ضروری به نظر می‌رسد. از مجموع یافته‌ها و موارد ارائه شده در بحث این مطالعه نتیجه گرفته می‌شود که استفاده از روش آموزش چندرسانه‌ای موجب ارتقاء سطح انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان می‌شود و از چندرسانه‌ای می‌توان به عنوان یک ابزار آموزشی مفید و مؤثر برای بهینه کردن امور آموزشی بهره‌مند گردید.

منابع :

- اسدی، سعید و قبادی، الهام (۱۳۹۱). آموزش به سبک چندرسانه‌ای و تأثیر آن بر یادگیری و یادداری ساختار دستوری زبان انگلیسی، فصلنامه علمی-پژوهشی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران، سال چهارم، شماره‌های ۱۱ و ۱۲، صص ۹-۱۷.
- ارغوانی، زینب، (۱۳۹۰). طراحی و تولید نرم‌افزار آموزش علوم پیش دبستانی مبتنی بر رویکرد شناختی و بررسی تأثیر آن بر یادگیری و یادداری و انگیزش پیشرفت فراگیران ناحیه ۱ شهر کرمانشاه، پایان‌نامه چاپ نشده کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
- باقری، ناصر؛ شهرآرای، مهرناز و فرزاد، ولی‌اله (۱۳۸۲). واریس‌های روان‌سنجی مقیاس انگیزش تحصیلی در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های تهران، مجله دانشور رفتار، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۱۱-۲۴.
- بحرانی، محمود (۱۳۸۸). بررسی روایی و پایایی مقیاس انگیزش پیشرفت تحصیلی هارتر، نشریه مطالعات روان شناختی، دوره ۵، شماره ۱، صص ۵۱-۷۲.
- بهرنگی، محمدرضا و اسدی، آرش (۱۳۸۷). همراه سازی نرم‌افزار مولتی مدیا بیلدر با الگوی تدریس نگاره کلمه برای آموزش زبان انگلیسی پایه اول راهنمایی، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۹۷، صص ۹-۲۸.

جوزایی، کریم و سعدی پور، اسماعیل (۱۳۹۳). مقایسه اثربخشی آموزش بر اساس روش تدریس سکوسازی و روش سنتی برانگیزش تحصیلی دانش آموزان پسر سال دوم متوسطه در درس زبان انگلیسی در شهر ویسیان، **پژوهش در برنامه ریزی درسی**، سال دهم، دوره دوم، شماره ۹ (پیاپی ۳۶)، صص ۷۹-۸۶.

حیدری، غلامحسین؛ مدانلو، یاسمن، نیاز آذری، مرضیه و جعفری گلوچه، عبدالله (۱۳۸۹). تأثیر تدریس زبان انگلیسی با نرم افزار آموزشی و شیوه سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، **فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی**، سال اول، شماره اول، صص ۱۰۳-۱۱۵.

زارع، محمد؛ ساریخانی، راحله؛ ساریخانی، احسان و بابازاده، مجید (۱۳۹۴). **بررسی تأثیر استفاده از چند رسانه‌ای آموزشی بر میزان یادگیری و یادداری در درس فیزیولوژی**، مقاله اصیل باشگاه پژوهشگران جوان، دوره ۶، شماره ۱، صص ۳۲-۳۸.

زارعی زوارکی، اسماعیل و جعفرخانی، فاطمه (۱۳۸۸). چند رسانه‌ای آموزشی و نقش آن در آموزش ویژه، **مجله تعلیم و تربیت استثنایی**، شماره ۹۸ و ۹۹، صص ۲۲-۳۰.

زمانی، بی بی عشرت؛ سعیدی، ذوالفقار و عابدی، احمد (۱۳۹۰). اثربخشی و پایداری تأثیر استفاده از چند رسانه‌ای‌ها بر خود تنظیمی و عملکرد تحصیلی درس ریاضی سال اول دبیرستان، **فصلنامه رویکردهای نوین آموزشی**، سال ششم، شماره ۲، شماره پیاپی ۱۴، صص ۱-۲۲.

رستگارخالد، امیر (۱۳۸۹). تفاوت‌های جنسیتی در انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان، **فصلنامه شورای فرهنگی**، ۵۰، صص ۸۱-۱۲۴.

شارپ وی (۱۳۸۷). **کاربرد رایانه در آموزش و پرورش**، علی منوچهر یارزنجانی (مترجم). تعلیم و تربیت استثنائی، شماره ۳۴، صص ۳۱-۷۶.

عمادی، سیدرسول و فامیل شکریان، نفیسه (۱۳۹۳). طراحی نرم افزار آموزش الکترونیکی حروف الفبای انگلیسی و تأثیر آن بر انگیزه درونی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، **نشریه علمی پژوهش در آموزش**، جلد ۱، شماره ۲، صص ۳-۴۲.

غمین خجسته و نوروزی، داریوش (۱۳۹۱). تأثیر چند رسانه‌ای بر میزان یادگیری و یادداری درس لوحه نویسی فارسی، **فصلنامه روان شناسی تربیتی**، شماره ۲۴، سال ۸، صص ۱۱۹-۱۴۱.

کاوه، محمدحسین، (۱۳۸۹). انگیزش و یادگیری، **مجله دانشگاهی یادگیری الکترونیکی (مدیا)**، سال اول، شماره ۱، ص ۲۳.

موسی، رضانی سونیا (۱۳۹۰). تأثیر استفاده از روش آموزش چند رسانه‌ای و سخنرانی بر انگیزش پیشرفت (انگیزه درونی و بیرونی) درس عربی ۳ دانش آموزان مراکز آموزش از راه دور تهران، **فصلنامه روانشناسی تربیتی**، شماره ۲۱، سال هفتم، صص ۱۱۹-۱۴۴.

Chou, H. (1996). *Evaluation of a hypermedia music CAL system. Proceedings of Educational Multimedia and Hypermedia Boston*, 1722, 142-147.

Govindasamy, M. (2010). Testing the effects of interactive courseware template for the learning of history among Form one students. *US-China Education Review*, 7 (10), 106-13.

Henich, R. (1993). *Instructional media and the new technologies of instruction*, 11(3), 158-172. New York: Macmillan Publishing Company.

- Keppell, M. (2009). Optimizing Instructional Design-Subject Matter Expert Communication in the Design & Development of Online & Multimedia projects Communications of the ACM. Available at: <http://pppjj.usm.my/mojit/>.
- Kirankumar K.S. (2011). Teaching Grammar through Multimedia to Rural Secondary School Students. *Indian Streams Research Journal*, 1(5), 5-8.
- Lindstrom, R. (1994). *Business Week Guide to Multimedia Presentations: [Great Dynamic Presentations that Inspire]*. Berkeley: Osborne/McGraw-Hill.
- Mandernach, B. J. (2009). Effects of Instructor-Personalized Multimedia in the online Classroom. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10, (3), 1-19.
- Park, I., & Hannafin, M. (1993). Empirically-based guidelines for the design of interactive multimedia. *Educational Technology Research & Development*, 41 (3), 63-85.
- Pascua, L. (2007). Gender differences in achievement motivation. *The New Educational Review*, 13, (3-4), 245-252.
- Plass, Jan L., Heidig, Steffi, Hayward, Elizabeth O., Homer, Bruce D. & Um, Enjoon. (2014). Emotional design in multimedia learning: Effects of shape and color on affect and learning. *Learning and Instruction*, (29), 128- 140.
- Radvansky, G. A., & Zacks, R. T. (1997). The Retrieval of Situation-Specific Information. In M. Conway, M. M., *Cognitive Models of Memory*, (pp. 111.133) Hove East Sussex: Psychology Press.
- Rao, K., Dowrick, P. w., & Yuen, J. W. A. (2009). Writing in a Multimedia Environment, Pilot Outcomes for High School Students in Special Education. *Journal of Special Education Technology*, 24(1), 27-38.
- Ryan, R. & Deci, E. I. (2008) Intrinsic and extrinsic motivation: Classic definition and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, (25), 54 -67.
- Tek-ong, eng (2008) the effect of smart schooling on student attitude toward science. *Erusia journal of mathematic science & educational technologe*, 2009, 5(1), 35-45
- Wiebe, E. & Annetta, L. (2008). Influences on Visual Attentional Distribution in Multimedia Instruction. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 17, 277-259.
- Zitniakova-Gurgova, B. (2007). The influence of gender on achievement motivation of students. *The New Educational Review*, 13(3-4), 233-243.

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی